

บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา
แก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
THE ROLE OF MONKS IN STRENGTHENING FAITH IN BUDDHISM FOR
PEOPLE IN WANG NOI DISTRICT AYUTTAYA PROVINCE

พระปิยะ ฐิตปณฺโญ

Phra Piya Thitapanyo

สำนักศาสนศึกษาวัดพยอม

Wat Phayom Religious Education Office

Corresponding Author E-mail: pthitapanyo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับบทบาทของพระสงฆ์ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามกับพระสงฆ์ จำนวน 259 รูป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. พระสงฆ์มีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ สังคมไทยเชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ ขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรม ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรม ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชน ปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล 5

คำสำคัญ: บทบาทของพระสงฆ์; การเสริมสร้างศรัทธา; พระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research article are: 1. Study the level of roles of monks. 2. Compare opinions of monks. 3. Study problems, obstacles, and suggestions regarding their roles. of monks to strengthen faith in Buddhism among the people In Wang Noi District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province It is a combined method research. Quantitative research Questionnaires were distributed to 259 monks. Data obtained were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested by t-test, F-value, one-way analysis of variance. and qualitative research Using interviews with 9 key informants or people and analyzing the content and context.

The results of the research found that: 1. The level of opinions of monks regarding the role of monks in strengthening faith in Buddhism among the people in Wang Noi District. Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Overall, it was at a high level. 2. Monks had opinions on the role of monks in strengthening faith in Buddhism. Overall, classified according to personal factors. Not significantly different at the 0.01 level, thus rejecting the set hypothesis. 3. Problems, obstacles, and suggestions Thai society believes in the principles of science more than the principles of Buddhism. There is a lack of training for youth to know about the consequences of karma. Some laws are beneficial to immoral acts. Suggestions: Monks should have activities with society to explain the principles of karma, one should behave in a way that can be relied on by the people Cultivate faith by keeping the 5 precepts.
Keywords: The Role of Monks; Strengthening Faith; Buddhism

บทนำ

พระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตน พุทธพจน์ที่ตรัสสอนเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ มีอยู่มาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนหน้าที่นี้ ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาทีเดียว ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ ในการส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา เป็นต้น เช่น ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก

เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (ที.ม. (ไทย), 10/52/46) ภิคุทั้งหลาย พรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย เป็นผู้มือุการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจิวร ภัณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แม้เธอทั้งหลาย ก็เป็นผู้มือุการะมาก แก่พรหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศแบบการครองชีวิตอันประเสริฐ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง แก่พรหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้นเถิด ภิคุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลาย ต่างอาศัยกันและกัน ด้วยอามิสทาน และธรรมทาน อยู่ประพฤติพรหมจรรย์นี้ เพื่อต้องการสลัดโอฆะ เพื่อทำความสิ้นทุกข์โดยชอบ ด้วยอาการอย่างนี้ (ขุ.ขุ. (ไทย), 25/287/293-294)

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะข่าวสารที่ออกมาในด้านลบของ พระสงฆ์นั้นมีมาก ประชาชนเกิดความเชื่อและนับถือในสิ่งทั้งมกาย ขาดการพิจารณาโดย ปัญญา เกิดความเสื่อมถอยของศรัทธาในพระพุทธศาสนา (พระครูปลัดเถรานุวัธน์ ดีเยี่ยม, 2564) เพราะเกิดจากตัวบุคคล คือ พระสงฆ์นั่นเอง แต่ในความเป็นจริงการสร้างศรัทธา และความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในสังคมอย่างมาก โดยนำ การสร้างศรัทธาตามหลักพุทธธรรม หลักของศรัทธา 4 ในพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อ ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อที่ ไม่มมกาย ประกอบด้วยปัญญาหรือเหตุผล ซึ่ง เรียกว่า ศรัทธาเพื่อปัญญา ศรัทธาในพระพุทธศาสนามี 4 ประการ ได้แก่ 1. กัมมสัทธา หมายถึง เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม 2. วิปากสัทธา หมายถึง เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม 3. กัมมัสสกตาสัทธา หมายถึง เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน 4. ตถาคตโพธิสัทธา หมายถึง เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมา สัมพุทธะ (พระวุฒิพงค์ ฐิตสิโล และคณะ, 2564)

การเสริมสร้างศรัทธาแก่ประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยาจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะมีแนวทางในการปฏิบัติของพระสงฆ์ที่ ถูกต้องและมีบทบาทในการเสริมสร้างศรัทธาที่สามารถทำให้ประชาชนมีความศรัทธาใน พระพุทธศาสนาและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนรุ่นหลังสามารถศึกษาคำ สอนและนำคำสอนไปประพฤติปฏิบัติฉะนั้นความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้พระสงฆ์ รู้และปฏิบัติได้ถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นและต้องการที่จะศึกษา บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน เป็นสำคัญในด้านการพัฒนาคนในชุมชน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจและเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจให้แก่ประชาชน ปลุกฝังให้คนในพื้นที่ให้เป็นคนดี มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีศีลธรรม มีปัญญาพิจารณาสิ่ง ต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างดีเพื่อความสงบสุขในสังคมไทย (กัลยกร ลากะเดโช และสมบุญ

สุขสำราญ, 2565) ฟื้นฟูเพื่อสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และประชาชนกลับเข้ามาศรัทธาในพระสงฆ์และวัด โดยพระสงฆ์ถือว่ามียุทธศาสตร์ ในการเป็นตัวแทนการถ่ายทอด สืบต่อและเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาค ทั้งเบื้องต้น เบื้องกลางและที่สุด ทั้งทางด้านปริยัติและการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรจากการให้ตอบแบบสอบถาม คือ 1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 259 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการ 3 รูป กลุ่มที่ 2 ข้าราชการ 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธา

ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎีด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis Of Variance) เมื่อพบว่ามี ความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบ

การวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

บทบาทพระสงฆ์ในการเสริมสร้างศรัทธา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม	ระดับการปฏิบัติการ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านจิตใจ	4.35	0.76	มาก
ด้านสังคม	4.14	0.72	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.59	1.03	มาก
ด้านเทคโนโลยี	3.49	1.08	ปานกลาง
ด้านเศรษฐกิจ	3.66	1.05	มาก
โดยภาพรวม	3.85	0.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}= 3.85$, $S.D.=0.77$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น ด้านด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในด้านปานกลาง โดย ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยีที่มีค่าเฉลี่ย คือ ($\bar{X}=3.49$, $S.D.=1.08$)

2. ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับพรรษา นักรธรรม และตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย (ต่อ)

สมมติฐานการวิจัย	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		47	70		✓
2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		.23			✓
3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา		1.04	0.37		✓
4. สมมติฐานที่ 4 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	0.50		0.11		✓

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับพรรษา นิกัธรรมและตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์ที่มีมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหาและอุปสรรค ในด้านบทบาท มีพระสงฆ์บางรูปที่ยังขาดความเข้าใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม หรือ ขาดอาจารย์ที่น่าเลื่อมใส วัดในอำเภอวังน้อยขาดกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่พระสงฆ์ยังขาดการอธิบายหลักธรรมที่จะสามารถพัฒนาจิตใจ บางวัดเน้นการก่อสร้างศาสนสถานมากกว่าการสร้างศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนา บางวัดการจัดการถังขยะหรือ สภาพแวดล้อมภายในวัดยังไม่ดี การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่มีการผลิตสื่อออนไลน์ ในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ ประชาชนเข้าวัดในช่วงกิจกรรมวันธรรมสวนะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรม

ข้อเสนอแนะ พระสงฆ์ควรมีความประพฤติที่น่าเลื่อมใส มีการศึกษาอบรมความเข้าใจในการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม เป็นที่พึ่งของประชาชน ควรจัดวัดให้มีมีการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ดี วัดควรจัดการการจัดการถึงขยะหรือ สภาพแวดล้อมภายในวัด เจ้าคณะผู้ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสื่อออนไลน์และพระสงฆ์ควรนำหลักการความสันโดษ พอเพียง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจช่วยเหลือประชาชน พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรม พระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่ยิ่งแก่ประชาชน ควรมีการปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล และสอนให้ประชาชนเรื่องศีล 5

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =3.85, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้านยกเว้น ด้านด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในด้านปานกลาง โดย ด้านจิตใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ (\bar{X} =4.35, S.D.=0.76) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเทคโนโลยี ที่มีค่าเฉลี่ย คือ (\bar{X} =3.49, S.D.=1.08) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหากำพล คุณงกร (2564) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรมคือด้านภาวะผู้นำ ด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านการให้การศึกษา ด้านการให้ความรู้ด้านการปกครองและด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ พบว่า กลุ่มเยาวชนมีความเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการอบรมทางจริยธรรม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์กับการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปกติวิถีใหม่ในตำบลพยอม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ พรรษา นักรวม และตำแหน่งการปกครอง คณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอรุณธรรมภาณี (นพปฎล คุตตวโร) (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม 4.04 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่านักเรียนมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการเผย

แต่ศีลธรรมในโรงเรียนในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พระสังฆาธิการที่มีอายุและสถานภาพทางครอบครัวต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการแสดงธรรมให้ประชาชนเห็นถึงผลกระทบที่ชัดเจนที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย ประชาชนเข้าวัดในช่วงกิจกรรมวันอัมมัสสวนะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม ประชาชนในเขตอำเภอวังน้อย หัวที่พึ่งทางด้านจิตใจของพระสงฆ์ประชาชนยังไม่เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพราะเรื่องของกรรมที่ตนเองได้กระทำ กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรมและประชาชน ขาดศีล 5 ทำให้สังคมมีความหวาดระแวงกัน ขาดการปรองดอง เพราะไม่เชื่อผลกระทบที่ตนเองกระทำ ประชาชนยังไม่มีศรัทธาตั้งมั่นในพระรัตนตรัยเพราะการประพฤติไตรสิกขา ประชาชนเข้าวัดน้อยลงและข่าวสารด้านลบกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และกระทบต่อศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรมิตเวฬุวัน (ประยูร จิรสุโภ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรม การจัดสัมมนา การอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ในการจัดอบรม ในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต พบว่า พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง แบบ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอย่างสันโดษ เรียบง่ายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ที่มุ่งให้มนุษย์กำจัด ความอยาก หรือความต้องการของตนเอง แทนการกระตุ้นตัณหาหรือความอยาก เพื่อให้เกิดการบริโภคมามากขึ้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วคือตรงกับคำว่าสันโดษ มัตตัญญูตา หรือมัชฌิมาปฏิปาทาตั้งนั้น

พระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้นำทั้งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันที่มีความรอบรู้รอบคอบสนับสนุนและ ส่งเสริมการดำรงชีวิตต่อคุณธรรมและหลักพุทธธรรมมาดำเนินงานภายใต้แนวคิดคุณธรรม นำความรู้ตามที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เมื่อเราปฏิบัติได้ดังข้อที่กล่าว มาแล้ว ก็จะพบความสุขได้ง่ายขึ้น และยังเป็น การลดการแก่งแย่งแข่งขัน การเอาัดเอา เปรียบซึ่งกันและกัน การเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่น ตลอดถึงการเบียดเบียน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภัยธรรมชาติตามมา (พระครูนิรมิตร เวฬุวัน

ข้อเสนอแนะในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา แก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 พระสงฆ์ควรมี กิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรมและควรรสร้างพระสงฆ์ที่มีบทบาทใน การแสดงธรรมพระสงฆ์ควรมีการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรมพระสงฆ์ควรมีการเผยแผ่เชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เพราะการอธิบายเรื่องผลของกรรมเป็นเรื่องที่ใหญ่และน่าสนใจ และพระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อยได้พระสงฆ์ควรมีการ ปลุกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล และสอนให้ประชาชนเรื่องศีล 5 พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับพระสงฆ์ควรสอนประชาชนให้รู้จักความทุกข์ และหนทางความพ้นทุกข์ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่าง ควรสอนตัวเองก่อนที่สอนประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูมงคลธวัช (ธนะวัช โปธิสีทอง) (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ใน การส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าวัง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อ พระพุทธศาสนาในอำเภอ ท่าวัง จังหวัดกาญจนบุรี จากการสนทนากลุ่ม มีแนวทางในการ พัฒนาโดยการเพิ่มศักยภาพของวัด การพัฒนาบุคลากร ภายในวัดให้มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะ สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนความรู้ รอบตัว ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาวัดและชุมชน การพัฒนาวัดให้มีความเป็นระเบียบ การก่อสร้าง ที่แข็งแรง พร้อมกับสาธารณูปโภคที่เพียงพอและครบถ้วน เพื่อการมีบทบาท ที่มีคุณภาพและมีผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการ ส่งเสริมในด้านต่าง ๆ

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้าง ศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาใน พระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 สังคมไทยทุกวันนี้เชื่อหลักวิทยาศาสตร์มากกว่าหลักพุทธศาสตร์ พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการ แสดงธรรมให้ประชาชนเห็นถึงผลกรรมที่ชัดเจนที่เป็นรูปธรรมยังมีน้อย ประชาชนเข้าวัด

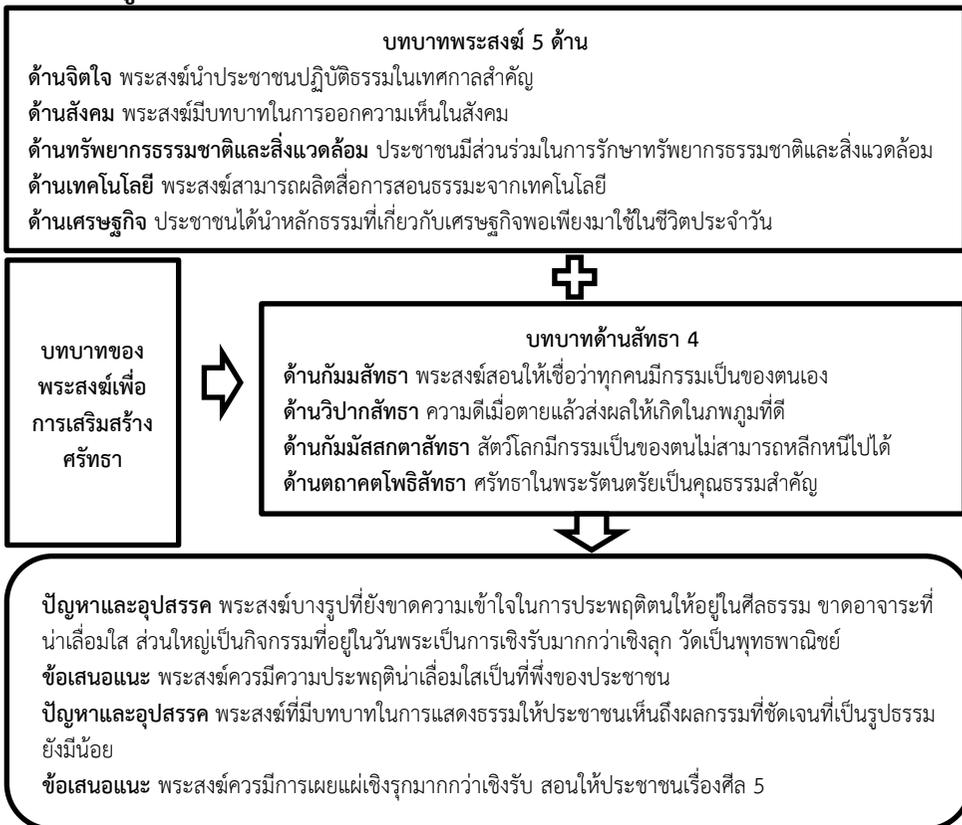
ในช่วงกิจกรรมวันธัมมัสสวณะ มีโอกาสได้ฟังธรรม ก็ยังเชื่อเรื่องผลของการกระทำ แต่ประชาชนที่ไม่เข้า ไม่สนใจมีอยู่มากและขาดการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรม ประชาชนในเขตอำเภอวังน้อย หวังที่พึ่งทางด้านจิตใจของพระสงฆ์ประชาชนยังไม่เกิด ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพราะเรื่องของกรรมที่ตนเองได้กระทำ กฎหมายบางข้อ เอื้อประโยชน์ต่อการทำผิดศีลธรรมและประชาชนขาดศีล 5 ทำให้สังคมมีความหวาดระแวง กัน ขาดการปรองดอง เพราะไม่เชื่อผลกรรมที่ตนเองกระทำ ประชาชนยังไม่มีศรัทธาตั้งมั่น ในพระรัตนตรัยเพราะการประพตไตรสิกขา ประชาชนเข้าวัดน้อยลงและข่าวสารด้านลบ กระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์และกระทบต่อศรัทธาของประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรมิตเวฬุวัน (ประยูร จิรสุโก) (2564) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น การจัดอบรม การจัดสัมมนา การอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ในการจัดอบรม ในการนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมา ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต พบว่า พระสงฆ์ได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำรงตนอยู่อย่างพอเพียง แบบ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอย่างสันโดษ เรียบง่ายตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักเศรษฐกิจที่สอดคล้องหลักธรรมในพระพุทธศาสนา หลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ที่มุ่งให้มนุษย์กำจัด ความอยาก หรือความต้องการของตนเอง แทนการกระตุ้นค้นหาหรือความอยาก เพื่อให้เกิดการบริโภคมากขึ้น หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอยู่แล้วคือตรงกับคำว่าสันโดษ มัตตัญญูตา หรือมัชฌิมาปฏิปาทานั้น พระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ จึงได้นำทั้งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณความมีเหตุผลการมีภูมิคุ้มกันที่มีความรอบรู้รอบคอบสนับสนุนและส่งเสริมการดำรงชีวิตต่อคุณธรรมและหลักพุทธธรรมมาดำเนินงานภายใต้แนวคิดคุณธรรม นำความรู้ตามที่ได้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เมื่อเราปฏิบัติได้ดังข้อที่กล่าวมาแล้ว ก็จะได้พบความสุขได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านศรัทธา 4 พระสงฆ์ควรมีกิจกรรมร่วมกับสังคมในการอธิบายถึงหลักของกรรมและควรสร้างพระสงฆ์ที่มีบทบาทใน

การแสดงธรรมพระสงฆ์ควรมีการอบรมเยาวชนให้รู้เรื่องผลของกรรมพระสงฆ์ควรมีการเผยแผ่เชิงรุกมากกว่าเชิงรับ เพราะการอธิบายเรื่องผลของกรรมเป็นเรื่องที่ใหญ่และน่าสนใจ และพระสงฆ์ควรประพฤติตนให้เป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อยได้พระสงฆ์ควรมีการปลูกฝังศรัทธาโดยการรักษาศีล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูมงคลธวัช (ธนะวัช โปธิ์สีทอง) (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในอำเภอ ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จากการสนทนากลุ่ม มีแนวทางในการพัฒนาโดยการเพิ่มศักยภาพของวัดทั้งด้านความรู้และด้านทักษะ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ทั้งในด้านอาจารย์ และด้านความรู้ความสามารถที่สามารถนำมาต่อยอดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีนโยบายที่พัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้เป็นสถานที่ร่วมรื้อนเพื่อสร้างศรัทธา
3. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการจัดการอธิกรณ์หรือ ข้อครหาที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนา และประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกันเพื่อเกิดความสามัคคีและได้สอดแทรกธรรมะเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมการสอนธรรมะในรูปแบบออนไลน์เพื่อสร้างศรัทธาแก่ประชาชนโดยอ้อม
3. คณะสงฆ์ควรอบรมพระภิกษุสามเณรในอารามของตน ให้ศึกษาในเรื่องของกรรม กฎแห่งกรรม หรือ คุณค่าของพระรัตนตรัยเพื่อเป็นฐานในการใช้สั่งสอนประชาชนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการเพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยกร ลากเดโช และสมบุรณ์ สุขสำราญ. (2565). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(1), 1-16.
- พระครูนิรมิตรเวฬุวัน (ประยูณ จิรสุโภ) และคณะ. (2564). บทบาทพระสงฆ์อำเภอบรรพตพิสัยในการส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(1), 13-22.
- พระครูปลัดเถรานุวัฒน์ ดีเยี่ยม. (2564). บทบาทพระสงฆ์กับความสำเร็จในการบริหารเชิงระบบในองค์กรศาสนา. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(2), 241-252.

- พระครูมงคลธวัช (ธนะวิวัฒน์ โปธิ์สีทอง). (2556). *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของประชาชน อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- พระครูอรุณธรรมภาณี (นพปฎล คุดตวโร). (2554). *บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากำพล คุณงกโร. (2554). *ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอบรมจริยธรรมแก่เยาวชนในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิพงศ์ ฐิตติสีโล และคณะ. (2564). *ศึกษาคำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมที่ปรากฏในเรื่องพระมาลัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.